

امام زمان علیہ السلام در قرآن

بخش پاسخگویی مکتوب و رسانه

مرکز ملی پاسخگویی به سوالات دینی

سورة الاحقاف

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم

الْعِلْمُ خَزَائِنٌ وَمَفَاتِيحُهُ السُّؤَالُ، فَاسْأَلُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ فَإِنَّهُ
تُؤَجَّرُ أَرْبَعَةٌ، السَّائِلُ وَالْمُتَكَلِّمُ وَالْمُسْتَمِعُ وَالْمُحِبُّ لَهُمْ.

دانش همانند گنجینه‌هایی است که کلیدهای
آنها پرسش است. پس بهر سید- خداوند شما را رحمت کند-
که در این بین چهار تن اجر برند:
آنکه می‌پرسد و گوینده و شنونده و دوستدار ایشان.

تحف العقول عن آل الرسول عليهم السلام، ج ۱، ص ۴۱

پاسخ‌گویی به پرسش‌ها و شبهات

یکی از اساسی‌ترین وظایف حوزه‌های علمیه است.

امام علیه السلام در قرآن

پرسمان دینی (۱۰۲)

بخش پاسخگویی مکتوب و رسانه

مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی

امام زمان علیه السلام در قرآن

پژوهشگران	حجج اسلام علی محمد راهی، حسن بشارتی راد و محمود معظم
مصحح	حجت الاسلام حسن بشارتی راد
ناظر	حجت الاسلام جواد مرادی
چاپ اول	آذرماه ۱۴۰۲

فهرست مطالب

مقدمه.....	۹
۱. حکومت مهدوی در قرآن کریم.....	۱۱
۱- چرایی عدم تصریح به حکومت جهانی امام زمان (ع) در قرآن کریم.....	۱۳
۲. دلالت آیات قرآن بر حکومت جهانی امام زمان (عج).....	۱۶
نتیجه.....	۲۰
۲. امامت در کودکی در قرآن کریم.....	۲۲
۱- نبوت در کودکی.....	۲۲
۲- نبوت و امامت با اراده خدا.....	۲۴
نتیجه.....	۲۵
۳. سوره عصر و امام زمان (عج).....	۲۶
۱- بیان تفسیری از «والعصر».....	۲۷
۲- سوره والعصر و عصر ظهور.....	۳۰
نتیجه.....	۳۳
۴. ستاره طارق و ظهور امام زمان (عج).....	۳۴
۱- معنانشناسی طارق.....	۳۴
۲- راز سوگند به «طارق».....	۳۶
۳- ستاره طارق و علانم ظهور.....	۳۷
نتیجه.....	۴۱
کتابنامه.....	۴۲

مقدمه

مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی، وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مفتخر است در طی سالیان متمادی با بهره‌گیری از کارشناسان باتجربه و با رویکرد تخصصی در فرآیند پاسخگویی، میلیون‌ها پرسش از سوی اقشار مختلف جامعه را در رشته‌های «قرآن و حدیث»، «کلام و اعتقادات»، «تاریخ»، «اخلاق و تربیت»، «مشاوره»، «احکام شرعی» و «سیاست» پاسخ گفته است.

بخش پاسخگویی مکتوب این مرکز، به‌عنوان باسابقه‌ترین بخش، با رسالت «پاسخگویی مطلوب به سؤالات ویژه»، عهده‌دار تولید محتوای غنی و منطبق با اصول علمی تحقیق در عرصه پاسخ به سؤالات دینی است که در راستای توصیه مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای حفظه‌الله‌تعالی، بر آن شد تا مجموعه پرسش و پاسخ‌ها را به‌صورت محصولات متنوع و متعدد، در قالب کتاب و نرم‌افزار ارائه کرده و در دسترس علاقه‌مندان قرار دهد.

این اثر حاوی چند پرسش و پاسخ حول محور قرآن و امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف است که با عنوان «امام زمان (عج) در قرآن»

تدوین شده است. رویکرد بخش مکتوب در تدوین این مجموعه رعایت اختصار در تعداد پرسش و ارائه پاسخ جامع و مستند است.

در پایان از حمایت و پیگیری ریاست مرکز ملی پاسخگویی، جناب حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدجواد اصغری و نیز از همه کارشناسان محترم پاسخگو و تمامی افرادی که در انتشار این مجموعه نقش ایفا کرده‌اند، تشکر و قدردانی می‌شود.

از خداوند مَنان برای همه دست‌اندرکاران در فرآیند پاسخگویی به پرسش‌های دینی، توفیق روزافزون مسئلت دارم.

مدیر بخش پاسخگویی مکتوب و رسانه

جواد مرادی

۱. حکومت مهدوی در قرآن کریم

پرسش:

حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و عدالت و امنیت در سطح جهانی، مسئله‌ی بسیار مهمی است، پس چرا در قرآن کریم به این موضوع تصریح نشده است؟ در این زمینه، از کدام آیات قرآن می‌توان استفاده کرد و این مسئله را تبیین کرد؟

پاسخ:

قرآن کریم، منبع اصلی معارف اسلامی و حجت قاطع در پرسش‌های دینی است و بر اساس آیات قرآن کریم، تبیین و تفسیر قرآن بر عهده پیامبر صلی الله علیه و آله می‌باشد؛ ﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ﴾^۱؛ ما بر تو قرآن را نازل کردیم تا برای مردم آنچه به سوی آنها نازل شده است را تبیین کنی. لذا سیره پیامبر صلی الله علیه و آله در کنار قرآن کریم، منبع اصیل و مهمی برای معارف اسلامی است و مسائلی که پاسخ آن در سیره پیامبر صلی الله علیه و آله یافت شود، همانند آن است که از قرآن استخراج شود؛ زیرا وظیفه و مسئولیت روشنگری و بیان مقصود آیات

۱. سوره نحل، آیه ۴۴.

قرآن به پیامبر صلی الله علیه و آله واگذار شده است. پیامبر صلی الله علیه و آله نیز طبق صریح «حدیث ثقلین»، اهل بیت و عترت خود را به عنوان منبع مطمئن معارف اسلامی معرفی فرموده است. در این مورد امام صادق علیه السلام می فرماید: «كِتَابَ اللَّهِ فِيهِ نَبَأُ مَا قَبْلَكُمْ وَ خَبْرُ مَا بَعْدَكُمْ وَ فَصْلُ مَا بَيْنَكُمْ وَ نَحْنُ نَعْلَمُهُ»^۱؛ در کتاب خدا اخبار پیشینیان و خبرهای آینده و آنچه سبب می شود که اختلاف را میان شما حل کند، وجود دارد و ما همه آنها را می دانیم.

بر همین اساس، حصر منبع شریعت فقط بر قرآن و نظریه «قرآن بسندگی» با این هدف که احتیاجی به سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سیره اهل بیت علیهم السلام نیست، شیوه ای ناقص و انحرافی است و با مفاد صریح آیات قرآن ناسازگاری دارد.

۱. صفار، محمد بن حسن، بصائر الدرجات فی فضائل آل محمد، ج ۱، ص ۱۹۶؛ کلینی، محمد

بن یعقوب، الکافی، ج ۱، ص ۶۱ و ...

۱- چرایی عدم تصریح به حکومت جهانی امام زمان (ع) در قرآن

کریم

این پرسش که چرا در قرآن کریم به موضوع حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و عدالت و امنیت در سطح جهانی، تصریح نشده است؟ شبیه پرسشی است که از امام صادق علیه السلام درباره چرایی عدم تصریح به نام امام علی علیه السلام در قرآن، پرسیده شده است. امام صادق علیه السلام در پاسخ به پرسش یاد شده، نکته کلیدی بسیار مهمی را بیان می‌کند که توجه به آن نکته می‌تواند به عنوان الگوی مناسب در روش‌شناسی پاسخگویی به این نوع پرسش‌ها باشد.

ابو بصیر می‌گوید: از امام صادق علیه السلام درباره آیه شریفه:

﴿ أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ﴾^۱

پرسش کردم. آن حضرت فرمود:

این آیه در حقّ علی بن ابی طالب و حسن و حسین علیهم السلام نازل شده است.

۱. سوره نساء، آیه ۵۹.

به ایشان عرض کردم: مردم می‌گویند: پس چرا از علی و اهل‌بیت علیهم‌السلام در کتاب خداوند عزوجل نامی به میان نیامده است؟ حضرت فرمود: به آن‌ها بگویید:

وقتی بری پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله آیه نماز نازل شد، خدا در آن سه رکعت و چهار رکعت را نام نبرد، تا آنکه رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله آن را شرح داد. وقتی آیه زکات نازل شد، خدا نام نبرد که باید از چهل درهم یک درهم داد، تا رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله آن را شرح داد؛ و یا وقتی آیه حج نازل شد، به مردم نفرمود که هفت دور طواف کنید، تا آنکه رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله آن را برای مردم توضیح داد.

آیه ﴿ أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ﴾^۱؛ درباره علی و حسن و حسین علیهم‌السلام نازل شد و رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله درباره علی علیه‌السلام فرمود: هر که من مولا و آقای اویم، علی علیه‌السلام مولا و آقای او است؛ و فرمود: من به شما وصیت می‌کنم درباره کتاب خدا و

۱. سوره نساء، آیه ۵۹.

خاندانم؛ زیرا من از خدای عزوجل خواسته‌ام میانشان جدایی نیفکند تا آن‌ها را کنار حوض به من رساند. خدا این خواست مرا برآورد.^۱

نکته اساسی و کلیدی که از این سخن امام صادق علیه‌السلام به دست می‌آید این است که در مراجعه به قرآن کریم نباید از این نکته غفلت داشت که قرآن در طرح بسیاری از مطالب، به صورت کلی از آن‌ها یاد کرده و از ورود به جزئیات صرف نظر کرده است و مرجعیت این دسته از مسائل، سنت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله و سیره اهل بیت علیهم‌السلام هست؛

۱. عَنْ أَبِي بصيرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾؛ فَقَالَ نَزَلَتْ فِي عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّ النَّاسَ يَقُولُونَ فَمَا لَهُ لَمْ يُسَمَّ عَلِيًّا وَ أَهْلَ بَيْتِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ فَقَالَ قُولُوا لَهُمْ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ نَزَلَتْ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَ لَمْ يُسَمَّ اللَّهُ لَهُمْ ثَلَاثًا وَ لَا أَرْبَعًا حَتَّى كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ هُوَ الَّذِي فَسَّرَ ذَلِكَ لَهُمْ وَ نَزَلَتْ عَلَيْهِ الزَّكَاةُ وَ لَمْ يُسَمَّ لَهُمْ مِنْ كُلِّ أَرْبَعِينَ دَرَاهِمًا دَرَاهِمًا حَتَّى كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ هُوَ الَّذِي فَسَّرَ ذَلِكَ لَهُمْ وَ نَزَلَ الْحَجُّ فَلَمْ يَقُلْ لَهُمْ طُوفُوا أُسْبُوعًا حَتَّى كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ هُوَ الَّذِي فَسَّرَ ذَلِكَ لَهُمْ وَ نَزَلَتْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ وَ نَزَلَتْ فِي عَلِيٍّ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي عَلِيٍّ مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ وَ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَوْصِيكُمْ بِكِتَابِ اللَّهِ وَ أَهْلِ بَيْتِي فَإِنِّي سَأَلْتُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ لَا يُفَرِّقَ بَيْنَهُمَا حَتَّى يُورِدَهُمَا عَلَيَّ الْحَوْضَ فَأَعْطَانِي ذَلِكَ ... (كلبيني، محمد بن يعقوب، الكافي، ج ۱، ص ۲۸۶-۲۸۷).

بنابراین، موضوع حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و عدالت و امنیت در سطح جهانی، از جمله مسائلی است که در سنت پیامبر و اهل بیت علیهم السلام مورد تأکید واقع شده است.

۲. دلالت آیات قرآن بر حکومت جهانی امام زمان (عج)

دو دسته از آیات قرآن کریم بر حکومت جهانی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف دلالت دارند که می توان با دقت در مدلول این آیات و تبیین و تحلیل مفاد آن در راستای اثبات وجود حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف و نیز ظهور و حکومت جهانی و عدل گستر آن حضرت استناد کرد: الف: آیاتی که بیانگر وجود حجت الهی در میان مردم و ضرورت تداوم آن است؛ ب: آیاتی که بشارت به حکومت صالحان و وعده تحقق حکومت مؤمنان بر کره زمین می دهد.

۲-۱. ضرورت حجت الهی در زمین از منظر قرآن؛

برخی آیات قرآن کریم بر وجود حجت الهی در زمین تصریح دارد؛ ﴿إِنَّمَا

أَنْتَ مَنَّادٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ﴾^۱

۱. سوره رعد، آیه ۷.

همانا تو (پیامبر) بیم دهنده‌ای و برای هر امتی راهنما و هدایت‌گری است. تعبیر ﴿لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ﴾؛ اطلاق و عمومیت دارد و بیانگر این نکته است که وجود و حضور رهبران آسمانی در جوامع بشری دائمی است. چنان‌که در طول تاریخ زندگی انسان، هیچ‌گاه زمین از حجت خدا خالی نبوده است و همواره خداوند متعال برای هر امتی فردی مناسب را برگزیده تا انسان‌ها را راهنمایی کند، این مطلب در حدیثی از امام باقر علیه‌السلام چنین بیان شده است که در هر زمانی، امامی از خاندان ما وجود دارد که مردم را به آنچه رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله آورده است، رهنمون گردد.^۱

۲-۲. وعده قرآن بر تحقق حکومت مؤمنان و بشارت به حکومت صالحان؛

در آیات متعددی از قرآن کریم، بشارت به حکومت صالحان و مؤمنان بر روی زمین می‌دهد؛ یعنی خداوند متعال، وعده می‌دهد که بندگان صالح به قدرت می‌رسند و امنیت را در جهان گسترش داده و ارزش‌های دینی

۱. عَنْ بُرَيْدِ الْعَجَلِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ - إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ؟ فَقَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْمُنذِرُ وَلِكُلِّ زَمَانٍ مِّنَّا هَادٍ يَهْدِيهِمْ إِلَى مَا جَاءَ بِهِ - نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ثُمَّ الْهُدَاهُ مِنْ بَعْدِهِ عَلِيُّ ثُمَّ الْأَوْصِيَاءُ وَاحِدٌ بَعْدَ وَاحِدٍ. (کلبینی، محمد بن یعقوب، الکافی، ج ۱، ص ۱۹۱).

را در سراسر جهان فراگیر می‌کنند. این آیات در احادیث اهل‌بیت علیهم‌السلام به وجود و ظهور حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف تفسیر و تطبیق گردیده است. در اینجا به ذکر چند نمونه از این آیات بسنده می‌شود و برای تفصیل آن می‌توان به کتاب‌های تفسیری و یا تک‌نگاری‌های موضوعی در این زمینه مراجعه کرد.

۱. ﴿ وَ نُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴾^۱ ما می‌خواهیم بر مستضعفان زمین منت نهیم و آنان را پیشوایان و وارثان روی زمین قرار دهیم!^۲

۲. ﴿ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَ لَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَ مَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴾^۳ خداوند به کسانی که شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند، وعده می‌دهد که قطعاً آنان را حکمران

۱. سوره قصص، آیه ۵.

۲. مکارم شیرازی، ناصر، ترجمه قرآن.

۳. سوره نور، آیه ۵۵.

روی زمین خواهد کرد، همان‌گونه که به پیشینیان آن‌ها خلافت روی زمین را بخشید و دین و آیینی را که برای آنان پسندیده، پابرجا و ریشه‌دار خواهد ساخت و ترس‌شان را به امنیت و آرامش مبدل می‌کند، آن چنان‌که تنها مرا می‌پرستند و چیزی را شریک من نخواهند ساخت، و کسانی که پس از آن کافر شوند، آن‌ها فاسقان‌اند.^۱

۳. ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾^۲ و حَقًّا که ما در هر کتاب آسمانی پس از لوح محفوظ و در زبور (داود) پس از ذکر (تورات موسی) و در قرآن پس از آن کتاب‌ها، نوشتیم و مقرر کردیم که همانا (ملکیت و حاکمیت و استفاده تام از برکات) این زمین را بندگان صالح و شایسته من به ارث خواهند برد. (از دست غاصبان و حاکمان جور به امامان عدل و خلفای آن‌ها منتقل خواهد شد).^۳

۱. مکارم شیرازی، ناصر، ترجمه قرآن.

۲. سوره انبیاء، آیه ۱۰۵.

۳. مشکینی، علی، ترجمه قرآن.

نتیجه

۱. سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سیره اهل بیت علیهم السلام در کنار قرآن کریم، به عنوان دو منبع اصلی معارف اسلامی است، لذا قرآن بسندگی در منبع شریعت، شیوه‌ای ناقص و انحرافی است و با مفاد صریح آیات قرآن ناسازگار است.

۲. مرجعیت معرفتی کتاب و سنت (قرآن و حدیث) ایجاب می‌کند که فرآیند پاسخ‌یابی پرسش‌های دینی، از دو منبع رصد شود و بر همین اساس، برخی مسائل از جمله موضوع حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، در سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سیره اهل بیت علیهم السلام مورد تصریح واقع شده است.

۳. دو دسته از آیات قرآن بر حکومت جهانی امام زمان حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دلالت دارند؛ الف: آیاتی که بیانگر وجود حجت الهی در میان مردم و ضرورت تداوم آن است؛ ب: آیاتی که بشارت به حکومت صالحان و وعده تحقق حکومت مؤمنان بر کره زمین می‌دهد.

۴. آیات متعددی بر حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و حکومت جهانی آن حضرت تفسیر و تطبیق شده است، در این زمینه می‌توان به آیات: ۱۰۵ انبیاء، ۵ قصص، ۵۵ نور و ... اشاره کرد.

کلیدواژه: امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در قرآن، جری و تطبیق، حکومت صالحان، حکومت مؤمنان، وعده الهی، وعده به مؤمنان، وعده‌های قرآن، آیه ۵۵ نور، آیه ۱۰۵ انبیاء، آیه ۵ قصص، آیه ۷ رعد،

۲. امامت در کودکی در قرآن کریم

پرسش:

از جمله پرسش‌ها و شبهه‌هایی که در ارتباط با امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف مطرح می‌شود، امامت در سنین کودکی ایشان است، آیا امامت در کودکی از آیات قرآن کریم قابل استنباط است؟

پاسخ:

نبوت، رسالت و امامت از مناصب الهی‌اند که از طرف خداوند متعال به بعضی بندگان شایسته عطا می‌شود. غیر از وجود مبارک امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف، امام جواد علیه‌السلام نیز در دوران کودکی به مقام امامت رسیده است. حال پرسش این است که آیا رسیدن یک کودک به چنین مقامی مستند قرآنی دارد یا خیر؟

۱- نبوت در کودکی

با ملاحظه آیات قرآن کریم متوجه می‌شویم چنین رویدادی یعنی رسیدن به مقام ولایت الهی در سنین کودکی سابقه داشته است؛ در جریان حضرت یحیی علیه‌السلام خداوند متعال می‌فرماید:

﴿يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا﴾^۱ ای یحیی کتاب (خدا) را با قوت بگیر و ما فرمان نبوت (و عقل کافی) در کودکی به او دادیم.

و یا در جریان حضرت عیسی علیه السلام می فرماید:

﴿قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا﴾^۲ ناگهان عیسی زبان به سخن گشود و گفت: من بنده خدایم او کتاب (آسمانی) به من داده و مرا پیامبر قرار داده است.

درست است که دوران شکوفایی عقل انسان معمولاً حد و مرز خاصی دارد ولی می دانیم همیشه در انسانها افراد استثنایی وجود داشته اند، چه مانعی دارد که خداوند این دوران را برای بعضی از بندگانش به خاطر مصالحی فشرده تر کند و در سالهای کمتری خلاصه نماید، همانگونه که برای سخن گفتن معمولاً گذشتن یکی دو سال از تولد لازم است در حالی که حضرت مسیح علیه السلام در همان روزهای نخستین زبان به سخن گشود، آنهم سخنی بسیار پرمحتوا که طبق روال عادی در شأن انسانهای بزرگسال بود.^۳

۱. سوره مریم، آیه ۱۲ و نیز آیه ۲۹.

۲. سوره مریم، آیه ۳۰.

۳. ر.ک: مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۳، ص ۲۷-۲۹.

۲- نبوت و امامت با اراده خدا

یکی از یاران امام جواد علیه‌السلام به نام علی بن اسباط می‌گوید:

به خدمت آن حضرت رسیدم (در حالی که سن امام کم بود) من درست به قامت او خیره شدم تا به ذهن خویش بسپارم و هنگامی که به مصر باز می‌گردم کم و کیف مطلب را برای دوستان گزارش کنم، درست در همین هنگام که در چنین فکری بودم، آن حضرت نشست و (گویی تمام فکر مرا خوانده بود) رو به سوی من کرد و گفت:

ای علی بن اسباط! خداوند کاری را که در مسئله امامت کرده، همانند کاری است که در نبوت کرده است، گاه می‌فرماید: ﴿وَ آتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا﴾^۱؛ ما به یحیی در کودکی فرمان نبوت و عقل و درایت دادیم. و گاه درباره امامت می‌فرماید: هنگامی که انسان به حد بلوغ کامل عقل به چهل سال رسید. بنابراین همان‌گونه که ممکن است خداوند حکمت را در کودکی بدهد در قدرت او است که آن را در چهل سال بدهد.^۲

۱. سوره مریم، آیه ۱۲.

۲. سوره احقاف، آیه ۱۵؛ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أُسْبَاطٍ قَالَ: رَأَيْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ قَدْ خَرَجَ عَلَيَّ، فَأَخَذْتُ النَّظْرَ إِلَيْهِ وَ جَعَلْتُ أَنْظُرُ إِلَى رَأْسِهِ وَ رَجَلَيْهِ لِأَصِفَ قَامَتَهُ لِأَصْحَابِنَا بِمِصْرَ فَبِينَا أَنَا كَذَلِكَ حَتَّى قَعَدَ فَقَالَ: يَا عَلِيُّ! إِنَّ اللَّهَ أَحْتَجُّ فِي الْإِمَامَةِ بِمِثْلِ مَا أَحْتَجُّ بِهِ فِي النَّبُوَّةِ فَقَالَ «وَ آتَيْنَاهُ

نتیجه

مناصب الهی مانند نبوت و امامت، مناصبی است که از طرف خداوند متعال به هر کسی که شایسته باشد عطا می‌شود هر چند کودک باشد. نمونه‌های قرآنی آن، داستان حضرت یحیی و حضرت عیسی علیهما السلام است که در آیات ۱۲ و ۳۰ سوره مریم بدان اشاره شده است.

کلیدواژه: شبهات مهدویت، امام زمان (عج) در قرآن، نبوت در کودکی، امامت در کودکی، نبوت یحیی علیه السلام، نبوت عیسی علیه السلام.

الْحُكْمَ صَبِيًّا»، «وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً»، فَقَدْ يَجُوزُ أَنْ يُؤْتَى الْحِكْمَهُ وَهُوَ صَبِيٌّ وَ يَجُوزُ أَنْ يُؤْتَاهَا وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعِينَ سَنَةً. (کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، ج ۱، ص ۳۸۴).

۳. سوره عصر و امام زمان (عج)

پرسش:

آیا سوره عصر متعلق به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می باشد؟

پاسخ:

قرآن کریم، بزرگ‌ترین معجزه پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله و آخرین کتاب آسمانی و راهنما و هدایتگر انسان به سوی سعادت و کمال است و تا قیامت و برای همه انسان‌ها و در همه دوران‌ها، این ویژگی راهنمایی و هدایتگری را دارا است.

سوره‌ها و آیات قرآن کریم به یک موضوع یا به یک عصر و زمان خاص، محدود و منحصر نیستند، بلکه مفاهیم و معانی وسیعی دارند و می‌توانند در عصرها و زمان‌های مختلف، بر مصادیق و افراد متعدد، تطبیق داده شوند، لذا برای همه انسان‌ها و در همه دوران‌ها، کاربرد داشته و قابل استفاده بوده و روشنگر راه هدایت انسان به سوی سعادت و کمال هستند؛ سوره «والعصر» که یک‌صد و سومین سوره قرآن کریم می‌باشد نیز از این ویژگی برخوردار است.

نام این سوره از آیه اول آن یعنی «والعصر» گرفته شده است؛ در این آیه شریفه خداوند متعال به عصر، قسم می‌خورد. قسم‌های قرآن کریم،

می‌تواند به اهمیت آن چیزی که بدان قسم خورده شده اشاره داشته باشد و نیز می‌تواند در صدد بیان اهمیت و توجه دادن به موضوعی باشد که بعد از قسم می‌آید.

۱- بیان تفسیری از «والعصر»

این که در آیه شریفه «والعصر» مراد از عصر، چیست؟ در بین مفسران اختلاف است و تفسیرها و احتمال‌های متعددی بیان شده؛ از جمله این تفاسیر می‌تواند به موارد ذیل^۱ اشاره نمود:

۱. وقت عصر؛ مثل قسم خوردن به آغاز روز «وَالضُّحَى»^۲، «وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ»^۳ این سوگند به خاطر اهمیتی که این موقع از روز دارد شایسته سوگند است؛ زیرا زمان دگرگونی نظام زندگی و حیات انسان‌ها است، کارهای روزانه پایان می‌گیرد و خورشید غروب می‌کند و تاریکی و شب فرا می‌رسد؛ این دگرگونی، انسان را به قدرت لایزال الهی که بر این نظام

۱. رک: طباطبائی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۲۰، ص ۳۵۵ و ۳۵۶؛ مکارم

شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۲۷، ص ۲۹۳ و ۲۹۴.

۲. سوره ضحی، آیه ۱.

۳. سوره مدثر، آیه ۳۴.

حاکم است متوجه می‌سازد و در حقیقت نشانه‌ای از نشانه‌های توحید و آیتی از آیات پروردگار است.

۲. دهر، سراسر زمان و تاریخ بشریت؛ که مملو از درس‌های عبرت و حوادث تکان دهنده و بیدارگر است.

۳. عصر رسالت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله یا عصر قیام حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی فرجه‌الشریف، که دارای ویژگی و عظمت خاصی در تاریخ بشر بوده و نماد پیروزی حق بر باطل است.

۴. با توجه به معنای لغوی، عصر به معنای فشار و سختی؛ یعنی در طول زندگی انسان‌ها انواع فشارها و سختی‌ها رخ می‌دهد و انسان‌ها را از خواب غفلت بیدار کرده و به یاد خداوند بزرگ می‌اندازد.

۵. انسان‌های کامل؛ که عصاره عالم هستی و جهان آفرینش هستند.

۶. نماز عصر؛ به خاطر اهمیت ویژه‌ای که در میان نمازها دارد و قرآن نیز با تعبیر «الصَّلَاةِ الْوُسْطَى»^۱ بر انجام نماز عصر، تأکید خاصی دارد.

۱. سوره بقره، آیه ۲۳۸.

گرچه مفسران معمولاً این احتمالات را در ذیل آیه شریفه «والعصر» آورده‌اند و این احتمال‌ها هم با یکدیگر قابل جمع است، ولی در بین این‌ها یکی را مناسب‌تر دانسته و ترجیح داده‌اند؛ از جمله:

«تفسیر المیزان» می‌گوید: از نظر مضمونی که دو آیه بعد دارد، مناسب‌تر آن است که منظور از عصر، عصر ظهور رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله باشد که عصر طلوع اسلام بر افق مجتمع بشری و ظهور و غلبه حق بر باطل است، چون مضمون دو آیه بعد، این است که خسران، عالم انسان را فراگیر است و تنها کسانی را فرا نمی‌گیرد که از حق پیروی نموده و در برابر آن صبر کنند.^۱

«تفسیر نمونه» هم چنین می‌آورد: با این که تفسیرهای فوق با هم تضادی ندارد و ممکن است همه در معنای آیه جمع باشد و سوگند به تمام این امور مهم یاد شود، ولی در میان آن‌ها از همه مناسب‌تر همان عصر به معنای زمان و تاریخ بشر است؛ چرا که سوگندهای قرآن همواره متناسب با مطلبی است که سوگند به خاطر آن یاد شده و مسلم است که خسران انسان‌ها در زندگی، نتیجه گذشتن زمان عمر آن‌ها است و نیز می‌توان

۱. طباطبایی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۲۰، ص ۳۵۵.

عصر در این آیه به یا عصر قیام پیغمبر خاتم صلی الله علیه وآله تفسیر کرد، به خاطر این که برنامه چهار ماده‌ای ذیل سوره در چنین عصری نازل گردیده است.^۱

۲- سوره والعصر و عصر ظهور

در بین تفسیرهایی که از «والعصر» بیان شده، یک تفسیر هم تفسیر به عصر ظهور است یعنی مراد از عصر، عصر قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است. این تفسیر، به پشتوانه روایتی است که از امام صادق علیه السلام نقل شده است:

«عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: سَأَلْتُ الصَّادِقَ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ (عليهما السلام) عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ «وَ الْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ» قَالَ (عليه السلام) الْعَصْرُ عَصْرُ خُرُوجِ الْقَائِمِ (عجل الله تعالی فرجه الشریف) «إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ» يَعْنِي أَعْدَاءَنَا «إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا» يَعْنِي بآيَاتِنَا «وَوَعْمَلُوا الصَّالِحَاتِ» يَعْنِي بِمُؤَسَّسِهِ

۱. رک: مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۲۷، ص ۲۹۴.

الْأَخْوَانِ «وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ» يَعْنِي بِالْإِمَامَةِ «وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ» يَعْنِي فِي الْفِتْرَةِ.^۱

در این روایت «مفضل بن عمر» می‌گوید از امام صادق علیه‌السلام از تفسیر کلام خداوند عزوجل که می‌فرماید «وَالْعَصْرُ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ» پرسیدم، حضرت فرمود مراد از عصر، عصر قیام قائم عجل‌الله‌تعالی فرجه‌الشریف است؛ «إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ» یعنی دشمنان ما در خسران و زیان هستند؛ «إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا» یعنی مگر کسانی که به آیات ما ایمان آورند؛ «وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» یعنی و به دوستان ما کمک و یاری کنند؛ «وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ» یعنی و به امامت و ولایت توصیه و سفارش کنند؛ «وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ» یعنی و در دوران غیبت، یکدیگر را بر صبر و تحمل سختی‌ها توصیه کنند.»

لازم به ذکر است که عصر قیام حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی فرجه‌الشریف از جهات مختلف دارای اهمیت خاصی است و جهان شاهد تحولات عظیم و بی‌سابقه‌ای خواهد شد، از جمله: پیشرفت بی‌سابقه بشر از نظر علم و دانش؛ رشد اخلاقی مردم در سطح بسیار بالایی قرار می‌گیرد؛ صلح و

۱. ابن‌بابویه، محمد بن علی، کمال‌الدین و تمام‌النعمه، ج ۲، ص ۶۵۶، ح ۱.

آرامش و امنیت خاصی در بین مردم برقرار می‌شود؛ حکومت جهانی الهی خالی از هرگونه شرک و ظلم و... توسط حجت الهی، به وجود خواهد آمد و عدل الهی در سراسر جهان گسترش خواهد یافت.

بنابراین، همان طور که عصر ظهور پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله عصر غلبه و پیروزی حق بر باطل بوده است، عصر قیام حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف نیز در ابعاد گسترده‌تری چنین خواهد بود و حکومت عدل الهی در سراسر جهان بر پا خواهد شد و در ادامه رسالت پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله دین اسلام بر همه ادیان غلبه خواهد کرد و در سراسر جهان گسترش خواهد یافت؛ «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَ دِينَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ»؛ او کسی است که رسولش را با هدایت و آیین حق فرستاد تا آن را بر همه آیین‌ها غالب گرداند.^۱

بنابراین، به پشتوانه روایات و نیز به خاطر ویژگی خاص عصر قیام حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف می‌توان گفت یکی از مصادیق و افرادی که این سوره قابل تطبیق بر آن است، عصر ظهور قائم عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف هست.

۱. سوره توبه، آیه ۳۳؛ سوره فتح، آیه ۲۷؛ سوره صف، آیه ۹.

نتیجه

۱. آیات قرآن کریم این قابلیت را دارند که دارای معانی گسترده و مفهومی عام باشند و به یک مورد و موضوع خاص، منحصر و محدود نشوند، لذا می‌توانند متناسب با هر عصر و زمانی، دارای مصادیق و افراد مختلفی باشند و بر مصادیق و افراد متعددی تطبیق داده شوند. در این بین ممکن است برخی از این افراد و مصادیق، نسبت به سایرین، بارزتر و شاخص‌تر باشند که البته این هم به معنای انحصار و محدود کردن آیات نیست.

۲. در مورد سوره «والعصر» نیز چنین است، یعنی در عین حالی که عصر زمان ظهور اسلام و یا عصر قیام حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف به خاطر ویژگی‌های خاصی که دارند و به جهت غلبه حق بر باطل، می‌توانند از مصادیق بارز و شاخص برای تفسیر و تطبیق این سوره باشد، ولی هیچ‌گاه به معنای منحصر و محدود کردن این سوره نیست و این سوره می‌تواند بر مصادیق دیگر نیز قابل تطبیق باشد.

کلید واژه: امام زمان (عج) و سوره والعصر، سوره والعصر، سوره امام زمان (عج)، عصر قیام قائم.

۴. ستاره طارق و ظهور امام زمان (عج)

پرسش:

آیا ستاره طارق از علائم حتمی ظهور است یا نه؟! اگر از علائم ظهور است، به صورت دقیق توضیح دهید که چطور رخ می‌دهد؟ اگر از علائم ظهور نیست، پس چرا در قرآن مورد قسم واقع شده است؟

پاسخ:

برخی از سوره‌ها و آیات قرآن کریم را می‌توان به پشتوانه روایات معصومین علیهم‌السلام بر قیام و حکومت جهانی حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف تطبیق داد. در این نوشتار بر آن هستیم ببینیم آیا آیات ابتدایی سوره طارق نیز با آخرالزمان و قیام حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف مرتبط است یا نه؟ در ادامه ابتدا به بیان تفسیری این آیات، چرایی سوگند خوردن قرآن به «طارق» و سپس به بررسی روایات علائم حتمی ظهور و ارتباط آن‌ها با «طارق» می‌پردازیم.

۱- معناسازی طارق

خداوند متعال در آیه ۳-۱ سوره طارق می‌فرماید: «وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ * وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ * النَّجْمُ الثَّاقِبُ»؛ سوگند به آسمان و به طارق و تو چه می‌دانی که طارق چیست ستاره‌ای است که پرده ظلمت را می‌برد.

طارق از ماده «طرق» به معنای زدن شدید است، به طوری که صدایش به گوش‌ها برسد، و اگر راه را طریق گفته‌اند باز به این مناسبت است که رونده با پا بدان می‌کوبد و صدای پایش به گوش‌ها می‌رسد. به تدریج در پیمودن راه، به کار رفته است و در آن شایع گشته و سپس به آمدن از سفر در هنگام شب اختصاص یافته است؛ و این نیز بدان مناسبت بود که غالباً شخصی که شبانه از راه می‌رسد همه درها را بسته می‌بیند و ناگزیر در را می‌کوبد؛ و سپس استعمالش در هر چیزی که شب ظاهر شود شایع گشت، مانند ستارگان که در شب پیدا می‌شوند و در آیه همین معنا منظور است.^۱

قرآن کریم خودش در این جا با عبارت «التَّجْمُ الثَّقَابُ»^۲، طارق را تفسیر کرده می‌گوید: این مسافر شبانه، همان ستاره درخشانی است که بر آسمان ظاهر می‌شود و به قدری بلند است که گویی می‌خواهد سقف آسمان را سوراخ کند و نورش به قدری خیره کننده است که تاریکی‌ها را می‌شکافد و به درون چشم آدمی نفوذ می‌کند.^۳

۱. رک: طباطبایی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۲۰، ص ۲۵۸.

۲. «ثاقب» از ماده «ثقب» به معنی سوراخ کردن است. رک: مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر

نمونه، ج ۲۶، ص ۳۶۰-۳۶۱.

۳. همان.

در برخی روایات، «النَّجْمُ الثَّاقِبُ» به ستاره «زحل» تفسیر شده است که از سیارات منظومه شمسی و بسیار پرفروغ و نورانی است؛ کما این که امام صادق علیه السلام در تفسیر آن می‌فرماید: ستاره زحل است که طلوعش در آسمان هفتمین است و نورش آسمان‌ها را می‌شکافد و به آسمان پایین می‌رسد، لذا خداوند آن را «نجم ثاقب» نامیده است.^۱

۲- راز سوگند به «طارق»

به طور کلی درباره سوگندهای قرآنی می‌توان گفت آن چه خداوند متعال بدان قسم خورده است، یا به جهت اهمیت خود آن مورد است، یا به جهت اهمیت موضوعی است که می‌خواهد بعد از قسم بیاید و این سوگند برای جلب توجه مخاطب است.

درباره سوگند به طارق، چه بسا ویژگی خاص او سبب این سوگند است؛ این ستاره به قدری در بلندای و در اوج آسمان می‌درخشد که گویا می‌خواهد سقف آسمان را سوراخ کند، از طرفی به قدری نورانی و درخشانده است که با این که دورترین ستاره منظومه شمسی است، ولی نورانیتش تاریکی شب را می‌شکافد و بر زمین می‌تابد.

این ستاره دارای حلقه‌های نورانی متعددی است که آن را احاطه کرده و هشت «قمر» دارد، حلقه‌های نورانی زحل که گرداگرد آن را گرفته از

۱. عروسی حویزی، عبد علی بن جمعه، نور التقلین، ج ۵، ص ۵۵۰، ح ۴.

عجیب‌ترین پدیده‌های آسمانی است که دانشمندان فلکی درباره آن نظرات گوناگونی دارند و هنوز هم پدیده‌ای اسرارآمیز است.^۱

این‌ها می‌تواند زمینه باشد برای توجه دادن انسان‌ها به قدرت، آیات و نشانه‌های الهی در آفرینش آسمان و زمین؛ هم چنین توجه دادن به قدرت الهی در پایان دادن به دنیا و برپایی قیامت و معاد.

۳- ستاره طارق و علائم ظهور

نشانه‌هایی که در آستانه ظهور حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف تحقق خواهد یافت، پنج نشانه است که به آن‌ها علائم حتمی می‌گویند؛ زیرا در مورد آن‌ها احتمال تخلف یا تغییر نیست و به طور یقین و جزم واقع شدنی است؛ این علائم پنج‌گانه حتمی، در روایات و اخبار از زبان حضرات معصومین علیهم‌السلام مطرح شده است، از جمله امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید:

پنج نشانه قبل از ظهور قائم عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف هست: صیحه آسمانی، خروج یمانی، خسف در سرزمین بیداء، خروج سفیانی و قتل نفس زکیه.^۲

۱. ر.ک: مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۲۶، ص ۳۶۱-۳۶۲.

۲. تونه‌ای، مجتبی، فرهنگ القباوی مهدویت (موعود نامه)، ص ۷۳۱-۷۳۲.

در بین این پنج نشانه آن نشانه‌ای که می‌تواند مرتبط با ستاره طارق باشد، صیحه آسمانی است. منظور از صیحه آسمانی، ظاهراً صدایی است که در آستانه ظهور حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف از آسمان شنیده می‌شود و همه مردم آن را می‌شنوند. لازم به ذکر است که قبل از این صیحه و ندای آسمانی، ستاره‌ای نورانی و آتشین در آسمان ظاهر می‌شود و صیحه آسمانی بعد از آن واقع خواهد شد.

در روایات از صیحه آسمانی تعبیرهای «ندا» و «فزع» و «صوت» نیز به کار رفته که ظاهر آن‌ها نشان می‌دهد هر یک از آن‌ها نشانه جداگانه‌ای است که پیش از ظهور واقع می‌شود، لکن به نظر می‌رسد این‌ها تعبیرهای گوناگون از یک حادثه و یا دست کم، اشکال گوناگون یک حادثه باشند. این احتمال هم وجود دارد که آن‌ها سه حادثه جدای از هم باشند که در یک زمان رخ نمی‌دهند، بلکه ابتدا صدایی عظیم همه را متوجه خود می‌کند (صیحه)، به دنبال آن صدایی هولناک مردم را به وحشت می‌اندازد (فزع) و آن گاه صدایی از آسمان شنیده می‌شود که مردم را به سوی مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف فرا می‌خواند (نداء).^۱

با توجه به روایاتی که در ادامه می‌آید روشن می‌شود که دو واقعه، جدای از هم در آستانه ظهور حضرت اتفاق می‌افتد: یکی دیدن آتشی (ستاره‌ای)

۱. همان، ص ۴۶۴.

بسیار بزرگ است که رنگی شبیه زرد و سرخ دارد و دیگری شنیده شدن صیحه آسمانی.

برخی^۱ دیده شدن آن آتش یا ستاره سرخ رنگ را به ستاره طارق تطبیق داده‌اند که می‌تواند همراه با صدا هم باشد، ولی قطعاً این صدا با آن صیحه آسمانی متفاوت است و جزء نشانه‌های حتمی محسوب نمی‌شود.

حال به این سه روایت دقت کنید:

۱. ابوبصیر از امام باقر علیه‌السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: هنگامی که آتشی را شبیه هردی^۲ - رنگ زرد و سرخ - بسیار بزرگ مشاهده کردید که از [جانب] مشرق سه روز یا هفته‌ای سر زده است،

۱. ر.ک: بی نام، ستاره طارق، مجله موعود، شماره ۱۱۳.

۲. الهردی - بضم الهاء ککرسى - المصبوغ بالهرد و هو الکرم الأصفر، و طین أحمر، و عروق یصغ بها، و نقل عن التکملة أن الهرد بالضم عروق و للعروق صبغ أصفر یصغ به، یعنی نارا یشبه الهردی من حیث اللون تكون أصفر أو أحمر، و قرءها فی البحار «الهروی» و قال: لعل المراد الثیاب الهرویة شبهت بها فی عظمتها و بیاضها. (ر.ک: نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبه للنعمانی، ص ۲۵۳ (پاورقی))

پس چشم به راه فرج آل محمد علیهم السلام داشته باشید ان شاء الله عز و جل که خداوند عزیز و حکیم است.^۱

۲. امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: قیامت برپا نمی‌شود تا آن که چشم دنیا، تباه و سرخی در آسمان، پدیدار شود.^۲

۳. از «ابوبصیر» به نقل از امام صادق علیه السلام روایت شده: هنگامی که نشانه آتش عظیم و بزرگ در آسمان از سمت مشرق دیدید که برای چند شبانه روز ادامه داشت، در آن هنگام، فرج مردم و نزدیکی‌های ظهور قائم است.^۳

بر اساس این روایات آن صیحه آسمانی یا همان نداء غیر از آن آتشی است که در مشرق دیده می‌شود. پس اگر مراد از آن آتش یا ستاره سرخ، همان ستاره طارق یا همان زحل باشد، در نهایت می‌توان گفت این ستاره قبل از آن صیحه آسمانی دیده و صدایش شنیده می‌شود و به عنوان مقدمه آن محسوب می‌شود، نه این که خود همان صیحه آسمانی باشد، زیرا صدای این ستاره، صدای دعوت به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

۱. عَنْ أَبِي بصِيرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ أَنَّهُ قَالَ: إِذَا رَأَيْتُمْ نَارًا مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ شِبْهَ الْهَرْدِيِّ الْعَظِيمِ تَطْلُعُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْ سَبْعَةً فَتَوَقَّعُوا فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ إِنْ شَاءَ اللَّهُ. نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبه للنعمانی، ص ۲۵۳.

۲. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۲۶.

۳. همان، ص ۲۴۰.

نیست و تنها می‌تواند مایه وحشت مردم شود. پس در هر حال جزء علائم حتمی ظهور نیست.

نتیجه

۱. طارق به معنای ستاره درخشانی است که بر آسمان ظاهر می‌شود و به قدری بلند است که گویی می‌خواهد سقف آسمان را سوراخ کند و نورش به قدری خیره کننده است که تاریکی‌ها را می‌شکافد و به درون چشم آدمی نفوذ می‌کند. این ستاره ویژگی‌های خاصی دارد که آن را شایسته سوگند می‌کند.

۲. نشانه‌های حتمی قبل از ظهور عبارت‌اند از: صیحه آسمانی، خروج یمانی، خسف در سرزمین بیداء، خروج سفیانی و قتل نفس زکیه.

۳. بنا بر برخی روایات، در آستانه ظهور آتشی یا ستاره‌ای در زمین دیده می‌شود که سرخ رنگ است. بعضی این آتش یا ستاره سرخ را با ستاره طارق تطبیق داده‌اند. صدای هولناکی که از این ستاره آتشین و نورانی یا برخورد آن با زمین ایجاد می‌شود، جدای از صیحه آسمانی است و جزء نشانه‌های حتمی ظهور محسوب نمی‌شود.

کلید واژه: ستاره طارق، نشانه‌های حتمی ظهور، ستاره دنباله‌دار، ستاره سرخ، طارق، علائم حتمی ظهور.

کتاب‌نامه

قرآن کریم

۱. ابن بابویه، محمد بن علی، کمال‌الدین و تمام النعمه، تهران: اسلامیه، چاپ دوم، ۱۳۹۵ق.
۲. بی‌نام، ستاره طارق، مجله موعود، تیرماه سال ۱۳۸۹، شماره ۱۱۳.
۳. تونه‌ای، مجتبی، فرهنگ النبیایی مهدویت (موعود نامه)، قم: مشهور، ۱۳۸۹ش.
۴. حر عاملی، محمد بن حسن، إثبات الهداه بالنصوص و المعجزات، بیروت: بی‌نا، چاپ اول، ۱۴۲۵ق.
۵. صفار، محمد بن حسن، بصائر الدرجات فی فضائل آل محمد، قم: مکتبه آیه الله العظمی المرعشی النجفی (ره)، چاپ دوم، ۱۴۰۴ق.
۶. طباطبایی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، قم: جامعه مدرسین، چاپ پنجم، ۱۳۷۴ش.
۷. عروسی حویزی، عبد علی بن جمعه، نور الثقلین، قم: انتشارات اسماعیلیان، ۱۴۱۵ق.
۸. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، تهران: نشر اسلامیه، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ق.
۹. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، بیروت: مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۴ق.

۱۰. مشکینی، علی، ترجمه قرآن، قم: ناشر الهادی، چاپ دوم، ۱۳۸۱ش.
۱۱. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، تهران: دار الکتب الاسلامیه، چاپ دهم، ۱۳۷۱ش.
۱۲. همو، ترجمه قرآن، قم: ناشر دارالقرآن الکریم (دفتر مطالعات تاریخ و معارف اسلامی)، چاپ دوم، ۱۳۷۳ش.
۱۳. نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبه للنعمانی، تهران: مکتبه الصدوق، ۱۳۹۷ق.

دفتر تبلیغات اسلامی
حوزه علمیه قم

اشاره کردید که چند میلیون سؤال از شما شده است، غالباً خیلی از سؤال کنندگان جوان‌ها و دانشجویان هستند. این کار خوبی است، البته این سنتی بوده که از قبل در حوزه وجود داشته است. ممکن است یک نفر سؤال کند اما این سؤال در ذهن هزار نفر باشد توصیه من در مورد این سؤال‌ها این است که اینها را تدوین کنید، چاپ کنید و به شکل‌های خوب در اختیار جوان‌ها و دانشجویان بگذارید و بگویید این سؤال‌ها شده، جواب‌هایش اینها است؛ به نظر یکی از کارهای واجب این است.

